

EV KAZALARINI ÖNLEMENE YÖNELİK ÖNLEMLER

Dr. Havva KARADENİZ

Bir konutun içinde ya da ona ait çevrede meydana gelen kazalara ev kazaları denir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'nün raporuna göre 2000 yılında düşmeler, boğulmalar, zehirlenme ve yangınlara bağlı ölümler kaza yaralanmalara bağlı ölümlerin %26'sını oluşturmaktadır. Aynı nedenler dünya hastalık yükünün %29'unu oluşturmaktadır. DSÖ'nün raporuna göre beş yaş altı çocuklarda en sık ölüm nedenlerinin ilk sıralarında boğulma (%25) ve yanma (%15) gelmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) yapılan bir ulusal araştırmaya göre çocukluk döneminde meydana gelen kazalar sonucu oluşan yaralanmaların %44'ü evde gerçekleşmektedir. Ev kazaları sıklığı, ülkeler ve yaş gruplarına göre değişmekle beraber çocukluk çağı kazalarının %25'ini oluşturur. Türkiye'de ev kazalarının tüm kazaların %18-25'ini oluşturduğu gösterilmiştir. Ev kazaları sık görülmeleri, ölüm ve sakatlıklara yol açmaları nedeniyle halen önemli bir halk sağlığı sorunudur.

Günümüzde çocukların hastalık sorunları ile tüm ülkeler yakından ilgilendiği halde, çocukluk çağındaki kazalara gereken önem verilmemekte ve kazalarla ilgili çalışmalar sınırlı kalmaktadır. Son yıllarda yapılan çalışmalarda, hastalıklardan ölüm oranı azaldığı halde gerek görülme sıklığı gerekse de çocuk ölüm nedenleri arasında kazaların önemini koruduğu belirtilmektedir.

Ev kazaları en sık 0-6 yaş grubundaki çocuklarda (özellikle 2-5yaş) görülür. Bunun nedeni; çocukların zamanın büyük bir kısmını evde geçirmeleri, çevresel risklere duyarlı ve açık olmaları, bulma ve öğrenme konularında meraklı olmalarıdır. Özellikle okul öncesi dönemde evde olan çocuklar ev kazaları ile daha çok karşı karşıya kalmaktadır. Ülkemizde ev kazaları, ölümler ve ciddi kazalar hariç kayıtlara geçmemektedir. Bu nedenle yeterli ve güvenilir veri azdır.

Ev kazalarının tipleri ve sıklıkları çocukların yaşlarına göre sıklık göstermektedir. Avrupa'da bulunan 6 ülkenin toplam verilerine göre, çocukluk yaş grubunda ev kazası sıklığı 44.9/1000 olarak bildirilirken, ABD'de 56-57/1000, İtalya'da yapılan bir çalışmada 35/1000 olarak bildirilmektedir. İngiltere'de 15 yaş altında bir milyon çocuk ev kazaları nedeniyle acil servislere başvuru yapmakta, yılda 150 çocuk ev kazaları nedeniyle kaybedilmektedir. Ülkemizde ev kazalarının sayısı kesin olmamakla birlikte, 5 yılda 2000 çocuğun ev kazaları nedeniyle öldüğü bildirilmektedir.

Kazaların tipi ne olursa olsun yapılan çalışmalarda ev kazalarının bazen çevredeki olumsuz durumlardan, bazen de hatalı davranışlardan, fakat genellikle bu iki durumun birleşmesinden oluştuğu bildirilmektedir.

uygulanabilir. Güvenlik uygulamaları hemşirelik hizmetlerinin temelini oluşturur. Güvenlik uygulamalarını yapan hemşire, çevrenin güvenlik ihtiyaçlarına karşı uyanık olmalı ve kazaları azaltmada güvenlik eğitimi için ihtiyaç alanlarını tanımlamalıdır.

Yapılan araştırmalarda, hemşirenin ev ziyaretleri yapması ile ev kazaları sıklığının azaldığı ortaya çıkmıştır. Pearson ve ark. (2011) beş yaşın altındaki çocukların ev kazaları sonucunda daha yüksek oranda yaralanmalara maruz kalan kişiler olduğunu, ayrıca ev kazalarını azaltmaya yönelik geliştirdikleri programın uygulanması sonucunda ev kazalarını azaltmada başarılı olduğunu belirtmişlerdir. Hendrickson (2005)'un 1-4 yaş çocuğu olan 82 anne ile gerçekleştirdiği çalışmada sağlık görevlilerinin bilgilendirme amaçlı ev ziyaretleri sonrasında ev ortamının düzenlenmesi ile annenin güvenli davranışlara yönelik öz yeterliliğinin arttırıldığı ve kaza sıklığının düşürüldüğü ortaya çıkmıştır. Johnston ve ark. (2000) Washington'da okul öncesi programlara devam eden 149 düşük gelirli çocuğun ailelerine ev kazalarını ve yaralanmaları önleme amaçlı geliştirdikleri ev ziyaretleri programının 3 ay içerisinde ailelerin gerekli güvenlik malzemelerinin kullanımını ve yaralanma ile ilgili bilgi ve davranışlarını geliştirdiğini belirtmişlerdir. Turan ve ark. (2010) 0-6 yaş grubu çocukları olan ailelere verilen eğitim sonrasında ailelerin ev kazalarını önleme için gerekli güvenlik önlemleriyle ilgili bilgilerinin anlamlı bir şekilde artış gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Yıldırım (2010)'ın 1-4 yaş dönemi çocuklar için ev kazası risklerinin belirlenmesi ve bu risk faktörlerinin azaltılmasında sosyal öğrenme teorisine dayalı hemşirelik girişimlerinin etkinliğinin değerlendirilmesi amacı ile tanımlayıcı ve yarı deneysel olarak yaptığı çalışmayı Keçiörendeki 1-4 yaş dönemi çocuğu olan 33 annenin evinde 10 ay süre içerisinde gerçekleştirmiş ve hemşirelik girişimleri öncesindeki 6 ay içinde çocukların %75.8'inin ev kazası geçirdiği, hemşirelik girişimlerinin uygulandığı 6 ay içinde ise bu oranın %36.4'e düştüğü belirlenmiştir.

Hemşireler, kazalara bağlı yaralanmaların tedavi ve bakım hizmetlerinde, kazaların önlenmesi amacıyla yapılan yerel ve bölgesel her türlü aktivitede, özellikle önlemler konusunda, aileyi ve çocuğu bilinçlendirme ve eğitim aktivitelerinde, epidemiyolojik amaçlı kayıtların düzenli tutul-

masının sağlanmasında diğer sağlık disiplinleri ile birlikte üzerine düşen görevi yaparak, yaralanmaların azaltılması konusuna önem vermelidir.

Kaynaklar

- Aktaş B. 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama durumu. *STED* 2010;19(4):146-149.
- Alasya E. 1-6 yaş çocuklarda ev kazası görülme sıklığı ve annelerin ev kazaları ile ilgili uygulamalarının belirlenmesi. *Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, 2012, Lefkoşe.
- Altundağ S, Öztürk MC. Ev kazalarına yönelik eğitimin, güvenlik önlemleri alınması ve kaza görülme sıklığına etkisi. *Ulus Travma Acil Cerrahi Dergisi* 2007;13(3):180-185.
- Altundağ S. Ev kazalarına yönelik eğitimin güvenlik önlemleri alınması ve kaza görülme sıklığına etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik AD, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans Tezi* 2005, İzmir.
- Balibey M, Polat S, Ertem İ, Beyazova U, Şahin F. Çocukluk çağında ev kazalarına yol açan etmenler. *STED* 2011;20(3):89-97.
- Balibey M. Kırsal, yarı kentsel ve kentsel yerleşim yerlerinde çocukluk çağı ev kazaları ve kazalara yol açan etmenler. *GÜ Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları AD, Uzmanlık Tezi* 2001, Ankara.
- Baysal SU, Yıldırım F, Bulut A. (2005). *Çocuk Güvenliği Yaralanmalardan ve Zehirlenmelerden Korunma Güvenlik Kontrol Listesi*, İstanbul Tıp Fakültesi Basımevi.
- Boztaş G. 0-48 Aylık çocukların ev kazaları sonucu oluşan yaralanmalarına ilişkin annelerin davranış ve görüşlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi* 2008, Ankara.
- Çınar N. 0-6 yaş çocuklarda annenin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerini tanılama ölçeğinin geliştirilmesi ve çocuktaki kazaları önlemede annelere verilen eğitimin etkisi. *İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi* 1999, İstanbul.
- Dramalı A, Kaymakçı Ş, Özbayır T, Yavuz M, Demir F. Temel İlk Yardım Uygulamaları. *Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova, İzmir* 2003, ss.296. ISBN:975-483-597-7.
- Gielen AC, Eileen M, Donald M, Wilson H, Hwang WT at al. Effects of improved access to safety counseling, products, and home visits on parents safety practices: results a randomized trial. *Arch Pediatr Adolesc Med.* 2002;156(1):33-40.
- Hendrickson SG. Reaching an underserved population with a randomly assigned home safety intervention. *Injury Prevention* 2005;11: 313-317.
- Johnston BD, Britt J, D'Ambrosio L, Mueller BA, Rivara FP. A preschool program for safety and injury prevention delivered by home visitors. *Injury Prevention* 2000;6: 305-309.
- Kırılmaz A, Arısoy M. Ev kazaları ve ilkyardım. *Sağlık ve Toplum* 2002;4: 27-32.
- Köse OÖ, Bakırcı N. Çocuklarda ev kazaları. *STED* 2007;16(3):31-35.
- Özmen D, Ergin D, Şen N, Çakmakçı Çetinkaya A. 0-6 yaş grubu çocuğu olan annelerin ev kazalarına yönelik güvenlik önlemlerinin tanınması. *Aile ve Toplum* 2007;3(12):13-20.
- Pearson M, Garside R, Moxham T, Anderson R. Preventing unintentional injuries to children in the home: a systematic review of the effectiveness of programmes supplying and/or installing home safety equipment. *Health Promotion International* 2011;26(3):376-392.
- Potts NL, Mandelco BL. Pediatric nursing caring for children and their families. *USA, Delmor Company* 2002: 14-17.
- Turan T, Altundağ Dündar S, Yorgancı M, Yıldırım Z. 0-6 yaş grubu çocuklarda ev kazalarının önlenmesi. *Ulus Travma Acil Cerrahi Dergisi* 2010;16(6):552-557.
- Yalaki Z, Taşar MA, Kara N, Dallar Y. Sosyoekonomik düzeyi düşük olan ailelerin ev kazaları hakkında bilgi düzeylerinin ölçülmesi. *Akademik Acil Tıp Dergisi* 2010:129-133.
- Yağcı SS, Yurdakök K. Çocuklar ve ev kazaları. *Hacettepe Tıp Dergisi* 1999;30:117-124.
- Yıldırım N. 1-4 Yaş dönemi çocuklar için ev kazası risklerinin belirlenmesi ve bu risklerin azaltılmasında sosyal öğrenme teorisine dayalı hemşirelik girişimlerinin etkinliği. *Hacettepe Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Programı, Doktora Tezi* 2010, Ankara.